

SPELEN MET JE LEVEN

~ Over het schrijven van levensfictie ~

COLOFON

ISBN: 978 94 6365 429 6

1e druk 2017

2e druk 2022

© Nanda Huneman

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Tekstredactie: Yvonne Neppelbrink - TXTlab, communicatie en redactie

Ontwerp omslag: Evelien Veenstra

Foto auteur: Bodil Anais Fotografie

Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

DEEL 1 LEVEN

1. Levensfictie ontstaat uit zichzelf	15
2. Fictie begint bij de waarheid	23
3. Verborgen kennis en wijsheid	35
4. Loskomen van je eigen verhaal	43
5. Je leven als kunstwerk	53

DEEL 2 VERHAAL

1. Schrijven voor een lezer	65
2. Schrijven in scènes	73
3. Schrijven over de gevoelswereld	81
4. Associatief Schrijven	89
5. Spelen met perspectief en personage	97
6. Tijd	105

DEEL 3 BOEK

1. De structuur van je boek	117
2. Reis van de Held	127
3. Dood en wederopstanding	137
4. Elixer	151
5. De wereld in	161

LEVENSFICTIE - EEN INLEIDING

'Dit boek is voor een deel gebaseerd op mijn eigen ervaringen. Het onderliggende gevoel van het boek is doorleefd. Ik ben op zee opgegroeid en moest leren aarden op land. Ik ben de oceaan overgestoken en ben daardoor anders naar mezelf en mijn leven gaan kijken.

Toch gaat dit verhaal niet over mij. Ook al heb ik vergelijkbare dingen meegemaakt, bij elke herschrijfronde is mijn boek fictiever geworden.'

Zo begin ik mijn roman Fok, die in 2014 uit is gekomen. Het is mijn verhaal, en toch ook weer niet. In Fok heb ik fictie ingezet om mijn eigen verhaal beter te kunnen vertellen.

Een leven is geen boek

Toen ik over mijn leven ging schrijven, had ik steeds het gevoel dat er iets miste. Ik zocht naar een manier om trouw te blijven aan mijn eigen verhaal en tegelijkertijd naar een manier om boven mijn eigen verhaal uit te stijgen. Ik wilde niet alleen een verslag van mijn leven schrijven, niet alleen over Nanda vertellen met een idyllische jeugd op zee en een lastige tijd in een klein vissersdorpje. Over mijn avonturen op de oceaan en het gedoe met de bemanning. Ik wilde een spannend, samenhangend boek dat ook bij de lezer aan zou komen. Persoonlijk, maar met een universele ondertoon.

Maar zo makkelijk is dat niet. Onze levens zijn rommelig, fragmentarisch en schokkerig. We leven ons leven niet in een rechte lijn. Het is zo makkelijk om de weg kwijt te raken als je over je eigen leven schrijft. Er valt zoveel te vertellen. Zoveel details, die er niet echt toe doen, maar die voor jou wel belangrijk waren. Zoveel mensen die een rol hebben gespeeld, maar die je onmogelijk allemaal kunt noemen.

Mijn leven had geen heldere spanningsboog en een duidelijk plot. Het had ook geen markeringen in de kantlijn met: dit is belangrijk en dat niet. Sommige

keerpunten zijn heel helder, andere was ik al halfvergeten of kwamen pas heel geleidelijk tot stand.

Nee, onze levens zijn geen romans. Als we ons verhaal precies zo opschrijven als het is gebeurd, dan wordt het voor de lezer onleesbaar. Een vage opeenvolging van gebeurtenissen die niets met elkaar te maken hebben. Die voor jou als schrijver geen recht doet aan die oorspronkelijke sprank die je hebt ervaren.

Pas toen ik bij het schrijven van Fok levensfictie in ging zetten, kreeg mijn verhaal samenhang en betekenis. En kreeg ik bovendien echt lol in het schrijven van mijn boek. Ik liet dingen weg, ik verhoogde de werkelijkheid, verzong nieuwe verhaallijnen en creëerde een plot.

4 Verzinnen en vervormen is net zo natuurlijk als het vertellen van je eigen verhaal. Als schrijver maak je gebruik van het menselijke vermogen om een nieuwe wereld te scheppen. Je tilt je levensverhaal op uit zijn eigen rommeligheid. Je schaaft, scheidt, voegt toe, laat weg, geeft richting, vormt om. Je bent niet alleen een mens die zijn verhaal vertelt, je wordt een schrijver die de essentie eruit weet te halen. Daarbij put je uit je eigen ervaring en maak je tegelijkertijd gebruik van je natuurlijke verbeeldingskracht.

“ Bij levensfictie combineer je je eigen doorleefde verhaal met fictieve elementen, zodat de essentie van jouw verhaal over kan komen bij een lezer. ”

Spelen met je leven

Eigenlijk speel je al schrijvende met je leven. En dat heeft zowel een lichte als een spannende kant.

Het is spannend omdat je niet weet waar je levensverhaal naartoe gaat als je begint te fictionaliseren. Het is spannend omdat, ook al ga je bepaalde dingen

misschien weglaten of vervormen, je de onderliggende waarheid wel aangaat. Je duikt in je levensverhaal om te onderzoeken welke krachten daar spelen, welke pijn daar schuilgaat en welk potentieel er huist. En daarvoor neem je risico. Je kunt eigenlijk niet over je leven schrijven, als je te veel reserve hebt, als je het op veilig wilt spelen. Dan wordt je verhaal flets en kom je niet bij de kern. Als je een boek over je leven wilt maken, beleef je je leven een paar keer opnieuw. En de kans is groot dat je gaandeweg dingen tegenkomt die je liever niet tegenkomt, dat je dingen moet loslaten die pijn doen. In die zin 'speel je met je leven' – je zou je leven kunnen verliezen. Het leven zoals je dat tot nu toe kende en misschien wel koesterde of vreesde. Je leven is niet langer veilig als je het gaat omtoveren tot een roman.

Maar daarnaast heeft het ook iets lichts om de werkelijkheid niet zo serieus te nemen. Je mag jezelf toestaan om dingen te verzinnen, bijna alsof je een kind bent. Er mogen fantasiewezens in voorkomen en je mag scènes uit de hand laten lopen. Je mag bizarre wendingen verzinnen en poëtische metaforen gebruiken. Dingen met elkaar verbinden die in werkelijkheid niets met elkaar te maken hebben. Dat is een creatief proces, dat naast confronterend en diepgaand, ook gewoon leuk kan zijn. 'Je speelt met je leven' – je gooit er wat in, je haalt er wat uit, je vergroot, verkleint. Je gaat van een extra steile glijbaan, je schommelt tot hoog in de lucht en 'wipwapt' met verzonnen personages.

5

“Spelen met je leven op papier is een creatief, speels en verrassend proces. Tegelijkertijd is het spannend: je speelt met vuur, je kunt niet over je leven schrijven zonder jezelf te branden.”

Vormen en verzinnen

Met fictie bedoel ik niet alleen dat je er dingen bij verzint. Levensfictie is ook een kwestie van stijl en vorm.

Fictie komt van het Latijnse 'fictio' en betekent 'vorming, vinding, verdichtsel, voorwendsel, leugen, gedaante en ook zinrijke vinding' en is een afleiding van 'fingere': 'vormen, veinzen, veranderen, vormgeven, verzinnen, voorwenden, huichelen'.

Fictie gaat dus niet alleen over fantasie. Naast 'huichelen, verzinnen en veinzen' is fictie ook 'veranderen, vormen, vormgeven'. Het gaat niet alleen om 'voorwendzels en leugens', maar ook om 'vormingen, vindingen en verdichtzels'.

Dus als je levensfictie toepast, betekent dat niet alleen dat jouw verhaal niet op de werkelijkheid is gebaseerd. Het betekent ook dat je je levensverhaal vervormt, verandert, verdicht. Je vervormt je levensverhaal zo, dat het aan kan komen bij de lezer. Dat het samenhang krijgt, een rode draad, een spanningsboog, een ontwikkeling.

“Je buigt de onsamenvhangende werkelijkheid om tot een verhaal.”

Als je jouw doorleefde, unieke levensverhaal combineert met de juiste verteltoon, levert dat krachtige en creatieve verhalen op. Krachtig, omdat je je eigen verborgen kennis en ervaringswijsheid inzet. Creatief, omdat je het in een originele en spannende vorm giet.

Fictie heeft vele gradaties

In het gebruik van levensfictie zijn allerlei gradaties mogelijk. Je kunt je beperken tot het samenvoegen van bepaalde momenten en het weglaten van specifieke personages. Maar je kunt ook een heel nieuw verhaal tot stand laten komen, met verzonnen wendingen en personages en plaatsen.

Het kan ook zijn dat je levensverhaal geen roman wordt, maar dat je schrijft in korte, pakkende hoofdstukjes, die misschien meer op gedichten lijken. Of dat je schrijft in de vorm van een brief, een dagboek, een reisverslag of een lesboek.

En ook het vinden van een passende stijl en toon hoort bij het verbuigen van je verhaal. Wil je meeslepend en spannend schrijven? Of juist gevoelige schetsen maken? Of wil je er een kinderlijk fantasieverhaal van maken? Of humor en overdrijving gebruiken?

“ Fictie is het vinden van de juiste invalshoek en toon die recht doen aan je verhaal en boeiend zijn voor de lezer. ”

Ieder verhaal heeft zijn eigen vorm, iedere schrijver zijn eigen stijl. Daar zijn geen algemeen geldende wetten voor. Maar als je de juiste vorm van fictie vindt voor jouw verhaal, helpt je dat om je verhaal richting te geven.

Door fictie te gebruiken, bevrijd je jezelf van je eigen verhaal

Daarnaast is het omzetten van je levensverhaal tot een boek ook vaak een helend en inzichtgevend proces. Je doet het niet alleen voor de lezer. Je doet het ook voor jezelf.

Hoe meer fictie je gebruikt, hoe meer je gaat inzien dat er meerdere manieren zijn om naar je eigen verhaal te kijken. Er is niet één waarheid. Dat kan een enorm bevrijdend werken. Door met je leven te spelen op papier, ontstaat er ruimte. Je eigen verhaal wordt groter, universeler. Je raakt het verhaal onder je verhaal aan, het verhaal dat niet alleen over jou persoonlijk gaat. Dit brede kader kan je helpen om tot nieuwe inzichten te komen en oud zeer los te laten. Als schrijver onderga je niet alleen je leven, je scheidt het opnieuw. En daarin schuilt een enorme, helende kracht.

“ Levensfictie helpt je om de waarheid onder de waarheid te zien. Ook al verfraai en verdraai je, je zegt met jouw fictieve verhaal wel precies wat je zeggen wilt. ”

Mijn voorwoord in mijn roman Fok sluit ik daarom af met een citaat van schrijfster Jessamyn West: *“Fictie onthult waarheden die de werkelijkheid verbergt.”*

Opzet van dit boek

Dit boek schrijf ik aan de hand van mijn eigen schrijfproces. Al met al heb ik zeven jaar over Fok gedaan, inclusief alle pauzes en bezinkmomenten. De verschillende stadia hoe levensfictie zich vormt, heb ik daardoor uitgebreid doorleefd.

Omdat ik sinds 2005 ook als schrijfcoach werk, weet ik dat ik niet de enige ben die hiermee worstelt. Regelmatig schuift er iemand bij mij aan de schrijftafel. Mensen met spannende, ontroerende en bijzondere levensverhalen. Samen onderzoeken we dan hoe je daar nou een goed boek van kunt maken.

Omdat ik tijdens mijn coachgesprekken vaak merk dat het helpt als ik over mijn eigen ervaringen spreek, heb ik dat ook in dit boek als richtlijn genomen. Maar natuurlijk blijft het een creatief en ongewis avontuur en hoeft het niet te betekenen dat mijn weg ook jouw weg is. Er zijn geen gouden wetten. Dit was wat mij hielp, wat ik heb geleerd, hoe het bij mij ging. Ik hoop dat het je inspireert en aanmoedigt om het verhaal te vinden dat in jouw leven besloten ligt.

Elk hoofdstuk sluit ik af met een aantal schrijfopdrachten, zodat je de lessen uit het hoofdstuk meteen in de praktijk kunt brengen. Haal hier vooral de oefeningen uit waarvan jij denkt dat ze je zullen helpen, en laat andere die niet van toepassing zijn rustig liggen. Je hoeft zeker niet alle opdrachten te doen. Ze zijn bedoeld om je op gang te brengen, om je een startpunt te geven en je uit te dagen met verschillende stijlen en technieken aan de slag te gaan. Stel je eigen mix samen!

Dit boek is opgedeeld in drie delen.

1. LEVEN

Het eerste deel gaat over het opschrijven van jouw levensverhaal. Zonder dat je daarbij een lezer in gedachten hebt. Jij, als schrijver, neemt de vrijheid om je verhaal te verkennen. Je gebruikt de waarheid en soms de verbeelding, omdat beide tot onze natuur behoren. Op een gegeven moment komt dan de essentie van je verhaal bovendrijven.

Je leert over de kracht van je ware levensverhaal en hoe je die basis ten volste kunt benutten voordat je gaat fictionaliseren. Je leert hoe je je eigen stem en waarheid kunt vinden en hoe je fictie in kan zetten om los te komen van je eigen verhaal, zodat er daarna meer ruimte is voor het creatieve proces.

2. VERHAAL

Het tweede deel gaat over het schrijven voor een lezer. Je gaat nadenken hoe je je verhaal zo goed mogelijk kunt overbrengen, zodat de essentie naar voren komt. Daarvoor staan stijlmiddelen tot je beschikking. Overdrijven, afzwakken, samenvoegen. Je wordt de regisseur van je verhaal.

Je leert over verschillende manieren waarop je fictie in kunt zetten, zonder inhoudelijk veel aan je levensverhaal te veranderen. Je leert over constructie, het schrijven in scènes, metaforen, perspectief, tijd, stijl en vorm.

3. BOEK

Het derde deel gaat over het omzetten van verschillende verhaalelementen tot een samenhangend en spannend boek. Van alle fragmenten die je tot nu toe hebt verzameld, maak je een geheel. Je past de loop van je verhaal aan, zoekt de grenzen van fictie op en creëert een centraal (fictief) moment. Je zet je leven om in een roman.

Je leert hoe je gebruikmaakt van de twaalf verhaalstappen van de 'Reis van de Held' van Joseph Campbell. Je leert over het inzetten van verzonnen verhaallijnen, het vinden van een plot, het opbouwen van een spanningsboog en hoe je toewerkt naar een climax en een elixer.

DEEL 1
LEVEN

*Over hoe je autobiografische verhaal een natuurlijk vertrekpunt is voor je boek
en hoe verzinnen en verdraaien een menselijk talent is.*

*Over hoe eerlijk zijn helpt om je eigen stem en waarheid te vinden en
we allemaal verborgen wijsheid en kennis hebben.*

*Over hoe je door het schrijven van fictie los kunt komen van je eigen verhaal
waardoor er meer ruimte ontstaat voor creativiteit.*

*Over hoe een verhaal zichzelf schrijft en je je leven als een
kunstwerk kunt benaderen.*

Spelen met je leven

LEVENSFICTIE ONTSTAAT UIT ZICHZELF

Zowel het willen vertellen van je eigen verhaal als het verzinnen van een verhaal zijn natuurlijke eigenschappen van de mens. Het is vanzelfsprekend om jouw waarheid te willen delen. En het is menselijk om te verdraaien en te fantasieren.

Die twee talenten vormen de organische basis van Levensfictie.

De kracht van je eigen verhaal

Laat ik eerlijk zijn: het was helemaal niet mijn bedoeling om over mijn eigen leven te gaan schrijven. Dat herken ik ook vaak bij cursisten. Die willen een roman schrijven, geen autobiografie, ze willen vooral niet te persoonlijk worden. Maar het leven lijkt soms wel op onkruid, het kruipt (bijna) altijd tussen de regels door.

Na het schrijven van mijn eerste non-fictieboek *Weduwes worden niet Verliefd* wilde ik fictie schrijven. Tijdens het interviewen van alleenstaande vrouwen in India, wist ik namelijk nooit of iets waar was of niet. De vrouwen vertelden de ene keer dit en de andere keer dat. Voor mij, als kersverse journaliste, was dat frustrerend. Ik wilde een betrouwbaar en realistisch verslag schrijven over deze ongetrouwde en gescheiden vrouwen in India. Maar hoe meer mensen ik sprak, hoe meer ik in verwarring raakte.

Ik had zo genoeg van die zoektocht naar De Waarheid dat ik besloot om in mijn volgende boek alles zelf te verzinnen. Ik wilde de touwtjes in handen houden. Ik zou mijn eigen universum bouwen in een fictieve roman. Voor mij even geen twijfelachtige realiteit meer.

Bovendien was ik ook een beetje klaar met het journalistieke schrijven. Tijdens het schrijven van *Weduwes worden niet Verliefd* was ik steeds poëtischer en associatiever gaan schrijven. Ik schreef over de realist en de dromer in mij, de dromer was wakker gemaakt door India. En die dromer wilde nu verder schrijven, zonder al te veel inmenging van de realist.

Ik was vijf weken in retraite in India en had meer dan genoeg tijd om te gaan schrijven. Ik had daar romantische ideeën bij. Vol inspiratie in mijn stille kloostercel aan een roman werken, die steeds meer vorm zou krijgen. Maar er kwam geen woord op papier, omdat ik gewoon geen idee had waarover ik zou schrijven, of waar ik moest beginnen. Ik had geen kant-en-klaar verhaal in mijn hoofd. Ik maakte lange wandelingen door de omgeving, die gortdroog en heet was. Ik liep door een drooggevalen rivierbedding van opstuivend zand. Zo voelde ik mij ook. De bedding in mij was er. Er was al een boek door me heen gestroomd. Maar er was nu geen druppel water te bekennen. Ook mijn bedding stond droog.

Totdat een van mijn leraressen, die zelf ook schrijfster is, zei: 'Ga gewoon schrijven, het maakt echt niet uit wat.' Natuurlijk. Dat had ik zelf al zo vaak tegen cursisten gezegd. Ga het niet bedenken, maar ga het doen. Maar, hoe arrogant, ik was ervan uitgegaan dat ik meteen zou weten waarover ik zou schrijven. Niet dus. Dus ik begon vrijuit te schrijven, zoals ik mijzelf had aangeleerd. Ik nam een wit vel, schreef een half uur en vertrouwde op wat kwam. Bijna elke tekst ging over mijn jeugd op zee. Ik was geïrriteerd. Hallo, ik wilde iets verzinnen! Ik wilde een fictieve roman schrijven!

Ik probeerde de controle weer over te nemen van mijn pen. Ik stuurde meer en maakte beginnetjes met verzonden verhalen. Maar ze liepen allemaal dood. Verzinsels zonder diepgang. Droge constructies zonder richting.

Dan maar weer vrij schrijven, zonder te veel te sturen. Al schrijvende ontstonden er levendige verhalen die stiekem best mooi waren. Maar helaas, ze waren allemaal echt gebeurd. Mijn jeugd aan boord, de geur van gedroogd zeewier, het klotsen van het water tegen de boeg; alles kwam opnieuw tot leven. Vooral mijn kindertijd want ik schreef vanuit de ogen van mijzelf als kleine meisje dat opgroeide op zee.

Het leek wel alsof al deze ervaringen hadden zitten wachten om beschreven en herbeleefd te worden. Ze zaten in het puntje van mijn pen. Ik moest eerst dit opschrijven. Ik voelde weerstand. Want er zaten ook veel pijnlijke herinneringen en een gepest, huilend meisje in mij.

Ik sprak nog een keer met mijn lerares. Ze zei: 'Laat al die gedachten los waarover je wel of niet zou moeten schrijven. Dat is alleen maar rook. Ga op zoek naar het vuur eronder.'

“ Je hoeft niet meteen te weten waar je boek over gaat. Start met schrijven en kijk wat er komt. Volg je pen. ”

Klein meisje

Diezelfde dag had ik een bijzonder visioen tijdens een meditatie. Terwijl ik in kleermakerszit mijn ademhaling volgde, kwam er een klein meisje op me afgerend. Ik herkende haar als mezelf. Ze had blonde krullen en een loszittende, verbleekte bloemenjurk aan. Ze rende op blote voeten met blauwe waddenslik en sprong bij mij op schoot. Ik voelde me vrolijk worden. Alles keerde zich om in mij. Dit meisje had mij niet nodig, ik had háár nodig. Zij probeerde me wat te vertellen met al die kinderverhalen.

Ik besloot de weerstand op te geven en mee te gaan met de stroom. Toen ik me daar eenmaal aan over kon geven, kon ik genieten van al die zeescènes, zelfs van de pijnlijke herinneringen die opkwamen. Ze waren zo levendig, zo mij. Ik schreef voornamelijk in de ik-vorm, alsof ik een meisje was van drie dat op zee woonde. Haar stem klonk dichtbij en was puur. Ze rook het wad en hoorde de meeuwen schreeuwen.

“ Als je uit jezelf autobiografisch gaat schrijven, laat dat dan vooral gebeuren. Je eigen leven is een goudmijn. ”

Je eigen verhaal zit in je genen

Dat het mij niet lukte om meteen een fictieverhaal te schrijven, wil natuurlijk niet zeggen dat het bij geen enkele schrijver lukt. Het kan natuurlijk zo zijn dat je een prachtig uitgedacht fictief verhaal in je hoofd hebt. En je moeiteloos personages en wendingen verzint. Maar zo'n soort hoofd heb ik niet. En vele schrijvers die ik begeleid, hebben datzelfde 'probleem'. Ze zitten vast aan hun eigen ervaringen, die komen steeds weer uit de pen, of ze nu willen of niet.

Logisch ook. Ons levensverhaal zit in onze genen, we zijn ons eigen verhaal. Als je gaat afstemmen op jezelf, komt jouw verhaal naar boven, dat heeft jou gevormd. De zee heeft mij gevormd, dus de zee komt mee naar buiten als ik ga schrijven. Mijn DNA is zout. Of zoals ik in Fok schrijf: de zee is mijn NAP. Het is de basis van waaruit ik de dingen beleef.

Zoals het Normaal Amsterdam Peil het referentiekader is voor de waterstand in Nederland, is je leven jouw NAP – het referentiekader, het peil waartegen je dingen afmeet. Als je gewend bent om in een groot gezin te leven, is alleen wonen misschien gelijk aan 10 cm onder NAP. Als je enigst kind bent, is leven in een woongroep wellicht een halve meter boven NAP. Je refereert aan datgene wat je gewend bent, aan dat wat je kent.

Zelfs als je direct fictie schrijft, zit er vaak iets van jouw ervaring, blik en wijsheid in, dat is jouw bodem. We kunnen niet om ons eigen leven heen.

“ Jouw specifieke, eigen leven, ervaring en blik geven kracht aan je verhaal. Het is jouw persoonlijke vingerafdruk. ”

Van mijn eigen schrijfproces heb ik geleerd dat het niet werkt om de tekst, die uit zichzelf ontstaat, meteen te willen veranderen. Ik ging als vanzelf over mijn leven

schrijven, iets anders werkte op dat moment niet. Hoe graag ik ook iets anders had willen schrijven. Hoezeer ik als journaliste ook dacht dat het professioneler was om over de buitenwereld te schrijven of om pure fictie te schrijven.

Het is niet minderwaardig om over je eigen leven te schrijven. Je bent geen slechte schrijver omdat er niet meteen fictieve literatuur uit je pen komt. Je bent niet aan het zeuren als je over je eigen jeugd schrijft. Die interne overtuigingen als 'ik mag niet over mezelf schrijven, want dan is het geen literatuur' kunnen heel blokkerend werken. Zodat je niet meer kunt zien wat voor goudmijn je eigen leven eigenlijk is. Jouw ervaringen zijn authentiek. En als ze als vanzelf op papier komen, laat dat dan vooral gebeuren.

Verzinnen is natuurlijk

Na een paar weken schrijven ontstond er iets nieuws. Nadia, mijn alter ego op papier, kreeg een lievelingsletter. De o. Ze zag de letter overal. In de korrels zout op dek, in de wolken en de golven. Gaandeweg ontstond een nieuwe fantasiewereld op papier.

Ik kwam meer en meer in het hoofd van het hoofdpersonage van drie, vier, zes, zeven. En vanuit daar deed ze ook dingen die ik in het echt nooit heb gedaan. Ze werd minder ik, en meer een personage.

Ze maakte een rangorde van lievelingswoorden. Fok stond op nummer een. Op twee stond tros. Op drie bolder. Daaraan bindt papa de tros als ze aan de kant liggen.

Ik werd er blij van. Kinderlijk blij. Ik begon zelf o's te zien. Tijdens de retraite keek ik verwonderd om me heen. Welke letters waren er nog meer te zien in de mangobomen en de droge rivierbedding, waar langzaam weer wat water doorstroomde? Ik kwam dichterbij het schrijversvuur. En ik voelde: verzinnen is net zo natuurlijk als het vertellen van mijn eigen waarheid.

Nu ik zelf moeder ben, zie ik daarvan elke dag het levende bewijs. Mijn dochtertje, die bijna drie is, doet de hele dag niets anders. Laatst at ze spaghetti en liet ze opeens een sliert vallen. 'Zo zwaar, mama!', zei ze. 'Als een steen.' Haar eten was veranderd in bouw materiaal. Daarna probeerde ze met de slierten een huis te bouwen. Even later kruipt ze buiten op een omgevallen boomstronk en doet ze alsof deze een paard is. En daarna verandert ze zelf in een kikker en springt ze kwakend rond. Bij haar gaat dat de hele dag zo door. Dingen veranderen en komen tot leven.

Met deze gave zijn wij allemaal geboren. Ik ken geen kind dat niet fantaseert. Dat hoeft je een mensenjong niet te leren. Als we schrijven, mogen we kind zijn. Een kind dat fantasiewezens tekent en verhaaltjes verzint. Het scheppende brein is een soort onbevangen kinderbrein, die verbindingen en verdraaiingen maken heel vanzelfsprekend vindt. Stenen kunnen praten, en de tijd kan achteruitgaan. De werkelijkheid is vloeibaar, die je zomaar in de vorm van een paard of een vliegtuig kunt gieten. Het 'verbuigen van de werkelijkheid' hoeft helemaal niet zoveel moeite te kosten.

**“Verzinnen is net zo natuurlijk als het vertellen van je eigen
waarheid. Het schrijversbrein is een onbevangen kinderbrein dat
moeiteloos verhalen verzint.”**

Dat betekent niet dat elk fictief verhaal een soort surrealistisch verhaal moet worden, maar deze kinderlijke fantasie kan ons wel helpen om meer bewegingsvrijheid te vinden in de fictieve wereld. Want als volwassene kan die heel ver weg voelen, en moeten we die – ploeter, zweet, zucht – baksteen voor baksteen opbouwen.

Maar wat nou als we het niet zien als werk, maar als een natuurlijk vermogen om andere werelden te verzinnen. Misschien is fictie schrijven daarom zo heerlijk.